

DIN GUIDE TIL FORHANDLING

MERE I LØN OG BEDRE VILKÅR I 2017

DET HER SKAL DU VIDE!

Blik- og Rørarbejderforbundet forhandler overenskomsterne på VVS- området, men det, der aftales i overenskomsterne omkring f.eks. løn, er blot et minimum.

Lønnen skal I forhandle på jeres arbejdsplads - hvert år. Men forhandlingerne drejer sig ikke kun om løn. Der er gode muligheder for at forhandle tillæg og andre goder, som rækker ud over overenskomsten. Her i forhandlingsguiden kan du læse eksempler på, hvad der kan forhandles.

Husk, at det er jeres tillidsrepræsentant, der fører forhandlingerne, men at I kan hjælpe jeres tillidsrepræsentant ved at udstyre ham eller hende med alle de gode argumenter for jeres krav og ønsker til lokalforhandlingerne.

Hvis I har brug for flere gode råd og inspiration, så kontakt jeres lokal kreds. De kan hjælpe jer med de gode argumenter, give jer et overblik over lønudviklingen i jeres område og tage et kig i virksomhedens regnskaber, så I ved mere om virksomhedens økonomi, når I skal forhandle.

SÅDAN

FORBEREDER I JER TIL FORHANDLINGERNE

SKRIV NED, hvad I har gjort særligt godt i virksomheden. Det kan være ros fra kunder, måske har I taget nye produkter og arbejdsmetoder til jer, eller I har måske ydet en ekstraordinær indsats for at løse en eller flere opgaver. Brug det i forhandlingerne!

AFHOLD ET MØDE for alle kolleger på arbejdspladsen. Det vil være jeres tillidsrepræsentant, der indkalder til mødet og fører de videre forhandlinger, så spørg ham eller hende om, hvornår I skal mødes. Til mødet skal I i fællesskab finde svar på disse spørgsmål:

4 VIGTIGE SPØRGSMÅL OG SVAR

1. *Hvad vil I have i løn?*
2. *Hvad ønsker I mere at forhandle om?*
3. *Hvordan prioriterer I de forskellige ønsker og krav?*
4. *Hvad forventer I som minimum af resultat af lokalforhandlingerne?*

Skriv argumenterne for jeres krav og ønsker ned. Og lav gerne en hel liste med gode argumenter.

VÆR AMBITIØSE med jeres udspil! I lander desværre nok ikke på det lønkrav, som I først spiller ud med. Derfor skal I være ambitiøse, så I har noget at forhandle om – og derefter kan lande på et resultat, som I er tilfredse med. Brug også listen med tillæg og goder strategisk til lønforhandlingerne. Hvis der ikke gives nok til jer på lønnen, så er det rimeligt at argumentere for, at der skal gives mere på andre punkter.

BRUG TALLENE fra lønstatistikken, lønnen fra andre virksomheder i lokalområdet og nøgletal fra virksomhedens økonomi til at blive skarpere på jeres udspil til forhandlingerne. Også erfaring, uddannelse, kompetencer, arbejdsopgaver, ansvar, arbejdspladsens beliggenhed, størrelse og fremtidige opgaver kan være med til at afgøre lønnens størrelse.

HVAD ER LØNNEN

FOR TIMELØNNEDE?

DEN GENNEMSNITLIGE TIMELØN for VVS'ere og blikkenslagere i hele landet lå i 2016 på 191,56 kroner. Det viser Blik- og Rørarbejderforbundets lønstatistik, der er indsamlet i oktober og november 2016. Det er en stigning på 4,74 kroner siden 2015, hvor lønnen var på 186,82 kroner. Det kan virke af lidt, men det er mange penge, når det regnes sammen for et helt arbejdsliv.

FOR AKKORDLØNNEDE?

DET SENESTE ÅR er akkordsvendenes gennemsnitlige timeløn vokset fra 293,05 til 303,21 kroner i timen. Det giver en samlet lønstigning på over 10 kroner i timen, hvilket svarer til en procentvis fremgang i lønnen på 3,47 procent.

Ved de seneste to overenskomstforhandlinger er prislisterne ikke blevet reguleret. Alligevel er akkordsvendenes gennemsnit-

lige timeløn de seneste fem år vokset fra 280,71 kroner til 303,21 kroner i timen. Det giver en samlet lønstigning i perioden på 22,50 kroner i timen. Fremgangen skyldes primært, at akkordsvendene er blevet mere effektive ude på pladserne.

Tallene i de årlige opgørelser viser således, at det opmålte akkordarbejde er en oplagt måde at forbedre lønnen på.

PRISERNE STIGER – SÅ SKAL LØNNEN OGSÅ STIGE

INFLATIONEN FORVENTES i 2017 at blive på 1,3 procent. Det viser en samlet skøn, når vi ser på vurderinger fra Nationalbanken, Det Økonomiske Råd, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og andre økonomiske supervægtere.

De samme økonomiske eksperter forventer også, at der i igen er plads til stigninger i reallønnen. De forventer således at lønnen på tværs af brancher stiger med 2,5 procent i 2017.

Tallene for inflation og forventet lønstig-

ning er nøgletal ved de kommende lokale forhandlinger, når lønnen skal fastsættes.

På landsplan var den gennemsnitlige timeløn for en VVS'er og en blikkenslager i 2016 på 191,56 kroner.

En VVS'er eller blikkenslager med en tilsvarende løn, skal altså stige mindst med 2,49 kroner i timen, hvis han vil bevare sin købekraft og undgå at få udhulet sin løn. Og skal lønnen følge eksperternes forventninger, skal den stige med 4,79 kroner i 2016.

FORVENTET INFLATION

2017:

1,3 %

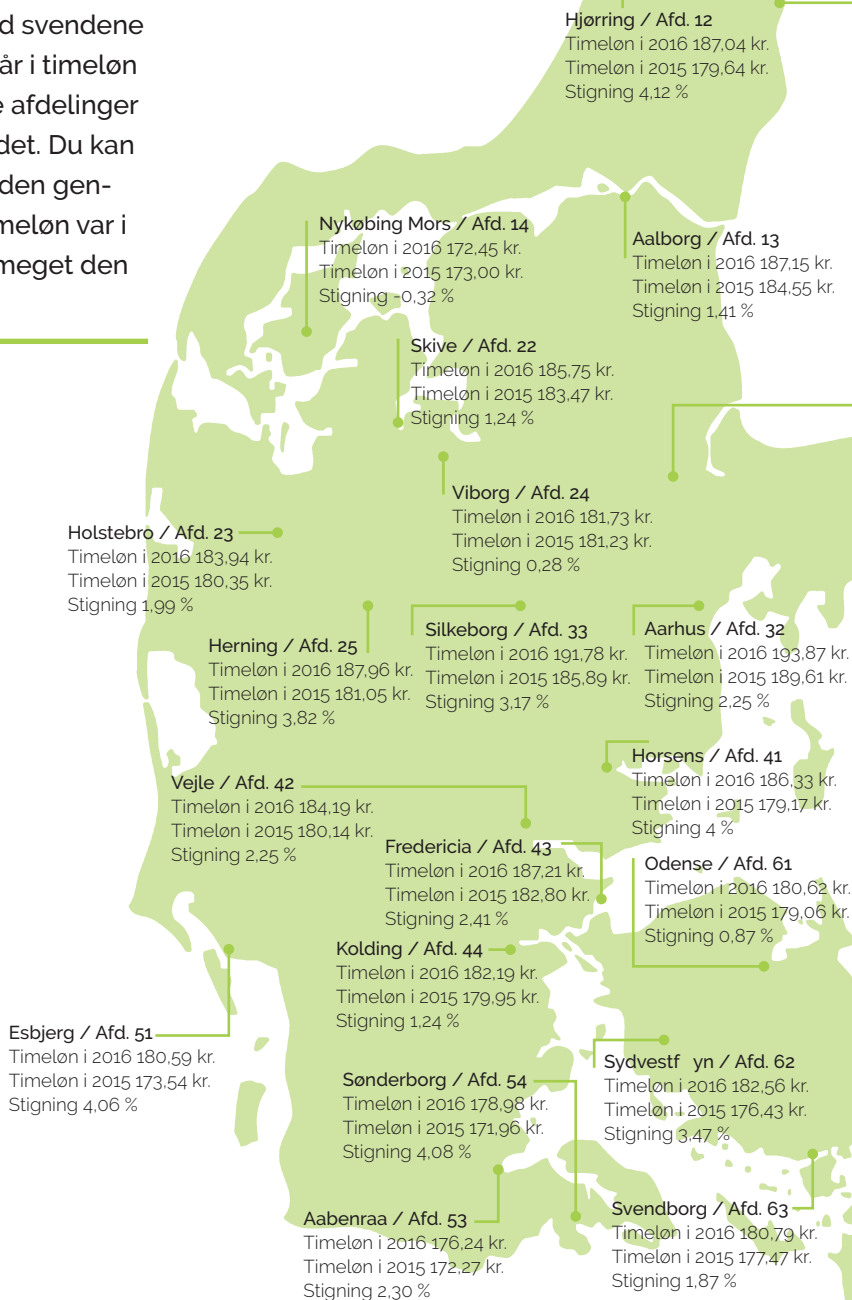
FORVENTET LØNSTIGNING

2017:

2,5 %

PÅ DANMARKSKORTET

kan du se, hvad svendene i gennemsnit får i timeløn i de forskellige afdelinger rundt om i landet. Du kan også se, hvad den gennemsnitlige timeløn var i 2015, og hvor meget den er steget.

Frederikshavn / Afd. 11

Timeløn i 2016 185,80 kr.

Timeløn i 2015 183,94 kr.

Stigning 1,01 %

Randers / Afd. 31

Timeløn i 2016 189,33 kr.

Timeløn i 2015 181,57 kr.

Stigning 4,27 %

Helsingør / Afd. 81

Timeløn i 2016 193,49 kr.

Timeløn i 2015 188,71 kr.

Stigning 2,53 %

Roskilde / Afd. 84

Timeløn i 2016 200,79 kr.

Timeløn i 2015 196,63 kr.

Stigning 2,12 %

Hillerød / Afd. 82

Timeløn i 2016 193,77 kr.

Timeløn i 2015 187,30 kr.

Stigning 3,45 %

Kalundborg / Afd. 83

Timeløn i 2016 198,67 kr.

Timeløn i 2015 194,74 kr.

Stigning 2,02 %

København / Afd. 10

Timeløn i 2016 198,90 kr.

Timeløn i 2015 192,83 kr.

Stigning 3,15 %

Køge / Afd. 72

Timeløn i 2016 192,97 kr.

Timeløn i 2015 184,80 kr.

Stigning 4,42 %

Slagelse / Afd. 71

Timeløn i 2016 188,98 kr.

Timeløn i 2015 185,19 kr.

Stigning 2,05 %

Næstved / Afd. 73

Timeløn i 2016 190,35 kr.

Timeløn i 2015 188,00 kr.

Stigning 1,25 %

Lolland-Falster / Afd. 74

Timeløn i 2016 181,54 kr.

Timeløn i 2015 180,13 kr.

Stigning 0,78 %

Bornholm / Afd. 91

Timeløn i 2016 186,19 kr.

Timeløn i 2015 185,24 kr.

Stigning 0,51 %

HER KOMMER TALLENE FRA

I oktober og november hvert år indsamles tal blandt alle medlemmer i Blik- og Rørarbejderforbundet. Tallet, som ses her i oversigten, er et gennemsnit blandt alle, der har deltaget i undersøgelsen i de enkelte områder. Det betyder, at nogen medlemmer får mindre i løn, andre højere i de enkelte områder. Det afhænger ofte af, hvor længe man har været i branchen.

DET HER KAN I OGSÅ FORHANDLE!

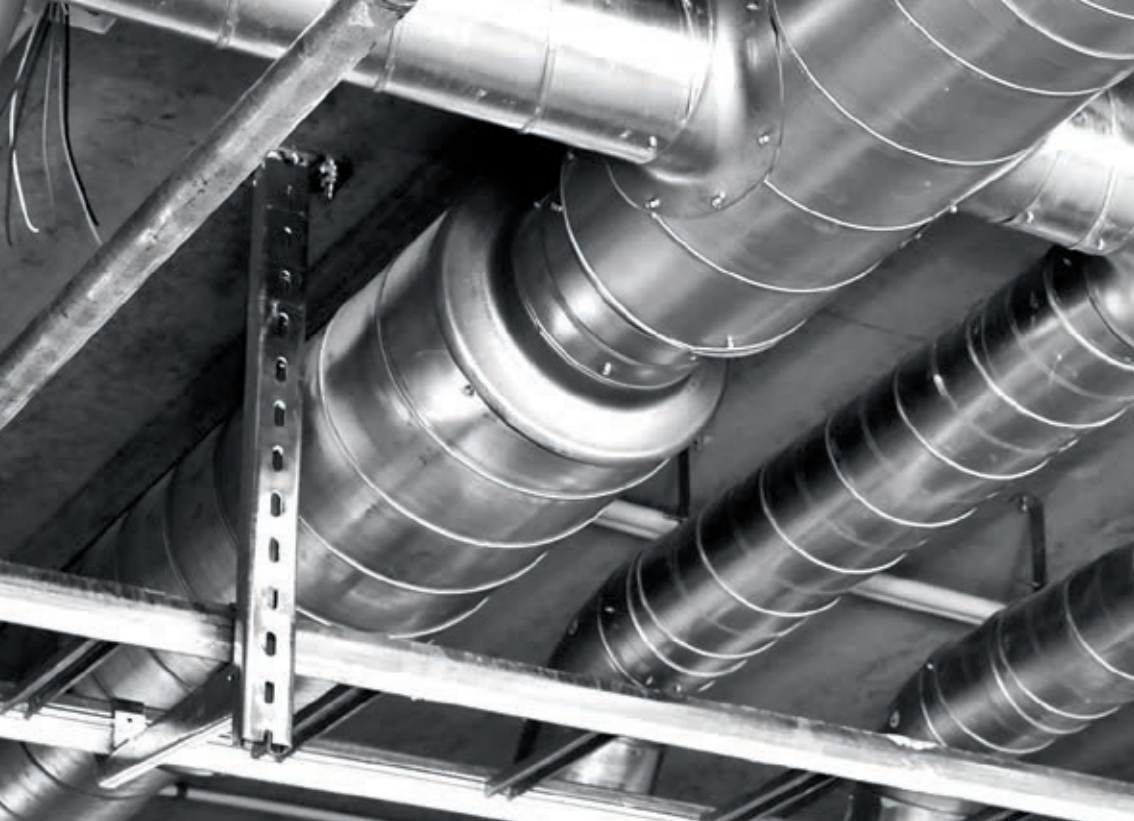
Det handler om meget mere end løn. Her en liste med eksempler på tillæg og goder, som I kan forhandle på jeres arbejdsplads. **Find de ting på listen, som er vigtigst for dig og sæt kryds.** Tag derefter en drøftelse med tillidsrepræsentanten og dine kolleger om, hvad I skal prioritere i forhandlingerne.

- Højere søn- og helligdags-procent
  - Højere ferie-procent
  - Højere betalingen for overarbejde
  - Højere service- tillæg
  - Fuld løn i mere end to uger under sygdom
  - Fuld løn ved barns sygdom (barnets 1. sygedag, barnets 2. Sygedag)
  - Ekstra procenter i pension
  - Seniorordning med betalte fridage
  - Betaling til sevice-svende i akkordaf-savn
  - Tilskud til lærlinge til kørekort
  - Fri med løn ved dødsfald i nærmeste familie
  - Overtidstillæg, tillæg for skiftende arbejdssteder og zonepenge til lærlinge på lige fod med svendene.
- Udvikling i jobbet
    - Mulighed for mere efteruddannelse end to uger
    - Højere betaling ved deltagelse på efteruddannelse
    - Lokal mentorordning for lærlinge
- Det faglige arbejde
    - Lister over medarbejdere til tillidsrepræsentanten (TR) og arbejdsmiljørepræsentanten (AMR).
    - Tid til velkomst for TR og AMR til nye medarbejdere
- Sikkerhed
    - Tid til sikkerhedsinstruktion til nye lærlinge
    - Fritids-ulykkesforsikring til alle

LAV LEDIGHED

Over de seneste år er ledigheden faldet kraftigt i VVS-branchen. Ved udgangen af 2016 var ledigheden for landets blikkenslagere og VVS'ere faldet til blot 2,5 procent. For to år siden var den 5,1 procent, og ved udgangen af 2010 var den helt oppe på 10,9 procent. Det forventes, at ledigheden vil falde yderligere i 2017. Det er også værd at huske på ved de lokale forhandlinger.

SÅDAN KØRER I FO

JERES TILLIDSREPRÆSENTANT har sikkert været på kursus i Blik- og Rørarbejderforbundet i forhandling – og ellers er der i hvert fald mulighed for at komme det. Her et par stikord til at køre gode forhandlinger.

FÅ STYR PÅ papirerne. Når I har holdt et møde for at forberede jer, så skal I have styr på de lister, de noter og det materiale, som I har samlet sammen. Undgå at have for mange stykker papir med til

forhandlingerne og sørg for vide præcis, hvor de forskellige ting står henne på papirerne. Og hold papirerne tæt på kroppen, da det jo er jer, der vælger, hvad I vil sige – hvornår.

INDKALD TIL MØDE. Det er jeres tillidsrepræsentant, som fører forhandlingerne og indkalder til mødet med mester. Men han kan vælge at tage en eller flere kolleger med til mødet.

FEM GODE TING AT HAVE MED TIL FORHANDLINGERNE

1. Krav og ønsker fra kollegerne
2. En liste med gode argumenter
3. Lønudviklingen
4. Ledighedstal og andre tal, som viser udviklingen lokalt og nationalt
5. Kaffe på kanden

RHANDLINGERNE

SØRG FOR EN konstruktiv dialog. Husk at give plads til, at alle til mødet kan komme til orde. Husk også at lytte og stille spørgsmål. I kommer længst med en konstruktiv dialog.

BED OM PAUSE. Hvis mødet tager en overraskende drejning, så bed om en kort pause. Inden I laver aftalen færdig, kan det også være en god idé at holde en kort pause og overveje, om man

har fået sagt det, som man ville, og om resultatet af forhandlingerne er noget, I kan sige ja til.

SKRIV NED. Sørg for at få aftalen skrevet ned. Det kan også være, I aftaler noget, som I vil drøfte senere på året, men som I ikke kan lande en aftale på nu. Skriv også det ned, som I vil drøfte senere i et referat eller i en hensigtserklæring.

SÅDAN SAMLER I OP PÅ FORHANDLINGERNE

INFORMÉR KOLLEGERNE. Når tillidsrepræsentanten og evt. andre repræsentanter har forhandlet en aftale på plads med mester, så skal alle kolleger informeres. Det gøres bedst ved at afholde et nyt møde. Det er vigtigt, at alle bliver informeret, så man kan gøre krav på det, man har ret til i den nye overenskomst og efter jeres lokale forhandlinger.

HOLD ØJE MED, OM DET, I HAR AFTALT, BLIVER EFTERLEVET. I forhandlingerne aftaler I, hvornår resultatet af forhandlingerne træder i kræft. Husk også at gøre nye medarbejdere, der starter i løbet af året opmærksomme på, hvad de har ret til

NOTÉR LØBENDE hen over det nye år, hvad I gør særligt godt i virksomheden, så jeres tillidsrepræsentant kan bruge det i forhandlingerne næste år. Og sig det også gerne løbende til jeres mester, når det sker i hverdagen, så I hele tiden gør opmærksom på jeres værd.

HAV ØJNE OG ØRE ÅBNE for, hvad der sker lokalt, som kan påvirke jeres virksomhed f.eks. med nye potentielle kunder og byggerier, og hvad tillidsrepræsentanter på andre arbejdspladser har forhandlet hjem. Det kan give nye argumenter, når I skal forhandle næste år.

KREDS NORD- MIDTJYLLAND

Aalborg
Hadsundsvej 184 B
9000 Aalborg
Tlf. 3638 3510

Viborg
Lundborgvej 3
8800 Viborg
Tlf. 3638 3510

Aarhus
Rymarken 4
8210 Aarhus V
Tlf. 3638 3510

KREDS SYD-JYLLAND- FYN

Middelfart
Valmuevej 2
5500 Middelfart
Tlf. 3638 3550

KREDS SJÆLLAND- BORNHOLM

Roskilde
Grønnegade 14
4000 Roskilde
Tlf. 4634 0097

Næstved
Åderupvej 12
4700 Næstved
Tlf. 5573 5160

Bornholm
Fabriksvej 1
3700 Rønne
Tlf. 5695 1417

KREDS KØBENHAVN

Byggefagenes Hus
Lygten 10
2400 København NV
Tlf. 3583 2422

